

Jussi Huttunen

* 27.8.1941 † 1.7.2023

Kansanterveyslaitoksen (sittemmin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos) entinen pääjohtaja, professori Jussi Huttunen kuoli heinäkuun 1. päivänä 2023 vaikean sairauden uuvuttamana. Hän oli kuollessaan 81-vuotias.

Jussi Huttunen syntyi Helsingissä 27.8.1941, jatkosodan alkukuukausina. Hänen ylioppilasäitinsä oli sen ajan hengen mukaan kotiäiti, isä valmistui lääkäriksi erikoistuen myöhemmin psykiatriksi.

Jo alakouluikäisenä Huttunen oli intohimoinen lukija, joka kantoi kirjastosta repukaukulla kirjoja. Harrastuksesta tuli elinikäinen, ja eläkevuosinaan hän osallistui entisten työtovereittensa kanssa kuukausittain kokoontuvaan kirjakerhoon. Utelias ja leikkivä mieli ei rajoittunut vain kirjoihin. Jo lapsena Huttunen oppi perheessä asuvan äidinisän kanssa nauttimaan erilaisista korttipeleistä kasinosta canastaan ja myöhemmin bridgeen. Tämän perinteen hän on siirtänyt lapsilleen ja lapsenlapsilleen.

Huttunen valmistui 25-vuotiaana lääketieteen lisensiaatiksi ja väitteli samantien lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi Helsingin yliopiston lääketieteellisen kemian laitokselta. Samoihin aikoihin nopeasti ja tehokkaasti toimiva mies oli ehtinyt solmia avioliiton erikoissairaanhoid-

tajaksi valmistuvan Railin kanssa ja saada kaksi tyttäretä.

Huttunen pätevöityi lääketieteellisen kemian dosentiksi vuonna 1968 ja muutti perheensä kanssa kahdeksi vuodeksi Kalifornian lämpöön San Diegon yliopistoon, jossa hän työskenteli professori Dan Steinbergin tutkimusryhmässä. Tutkimustyö kohdistui ihmisen rasvojen entsyymaattisen synteessin ja hajotuksen säätelyyn ja siten niiden tärkeään rooliin ateroskleroosin eli valtimoiden kovettumataudin synnyssä. Tämä juonne jäi Huttuselle elinaikaiseksi tieteellisen kiinnostuksen kohteeksi, vaikka paljon muutakin tuli mukaan.

Suomeen palattuaan Jussi Huttunen lähti sairaalatyöhön ja valmistui sisätautien erikoislääkäriksi Meilahden yliopistosairaalan III sisätautien klinikalta. Täältä hänet houkuteltiin vuonna 1975 sisätautiopin apulaisprofessoriksi Kuopion yliopistoon, missä hän käynnisti ja kehitti sisätautiklinikan tutkimusta erityisesti diabeteksen osalta. Huttunen tunnettiin innostavana opettajana ja tutkijana ja huolellisena ja potilaistaan välittävänä lääkärinä. Muutkin tahot olivat kuitenkin iskeneet silmänsä etevään kliinikko-tutkija-opettajaan, ja niinpä nuori mies rekrytoitiin Kansanterveyslaitoksen (KTL) pääjohtajaksi vuonna 1978.

KTL:n johtajana Huttunen teki vaikut- tavan uran. Hänen toimestaan KTL muut- tui palvelu- ja valvontalaboratoriosta tutki- muslaitokseksi, joka nopeasti saavutti kan- sainvälisesti korkeatasoisen ja arvostetun aseman. KTL:n erityisen mielenkiinnon kohteiksi tulivat riskitekijöiden, elämänta- pojen ja ravitsemuksen vaikutukset ihmi- sen terveyteen ja sairauden vaaraan, ja koh- desairauksista esillä olivat esimerkiksi sepelvaltimotauti, syöpätaudit ja diabetes. Geenitutkimukset tulivat vahvasti mukaan kuvaan 1990-luvulla. Huttusen johdolla KTL panosti sekä epidemiologisiin tutki- musalustoihin että käynnisti kontrolloituja preventiotutkimuksia. Johtaja osallistui itse aktiivisesti tutkimuksen tekoon, ja hänen käsiensä jälki näkyi esimerkiksi sepelvaltimotaudin ehkäisy tutkimuksen (Helsinki Heart Study) että syöpätautien estoon tähtäävän ATBC-tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Pääjohta- jakautensa päätteeksi, eläkkeelle siirtyes- sään, Huttunen oli junailmassa KTL:n ja Stakesin fuusioitumista uudeksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseksi, jossa vahva tut- kimuksellinen ote on onneksi säilynyt.

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodeci- min toiminnassa Jussi Huttunen oli mukana lähes kaikessa mahdollisessa. Hän toimi Aikakauskirja Duodecimin päätoi- mittajana vuosina 2003–2006, Helsingin Duodecim-seuran puheenjohtajana 1987– 1988 ja koko Lääkäriseura Duodecimin puheenjohtajana 1996–1999. Tähän jak- soon mahtui myös tehtävä Kustannus Oy Duodecimin (KOD) hallituksen puheen- johtajana vuosina 1996–1998. Kuin pis- teeksi i:n päälle eläkkeelle siirryttyään Huttunen toimi vielä KOD:n uutispäätoi- mittajana ja Duodecimin uutispalvelun pyörittäjänä yli 10 vuoden ajan. Vuosikym- menien saattoon Huttunen kirjoitti kym-

meniä ja taas kymmeniä artikkeleita ter- veydestä, riskitekijöistä ja ravitsemuksesta Duodecim-lehteen, Terveyskirjastoon ja Terveysporttiin. Näissä artikkeleissa Hut- tunen tarjoili ajantasaista ja helposti ymmärrettävää terveystietoa tasapainoi- sesti niin maallikoille kuin alan ammatti- laisille.

Jussi Huttusen muidenkin kotimaisten ja kansainvälisten luottamustehtävien määrä on ollut massiivinen. Hän on toimi- nut esimerkiksi Diabetestutkimussäätiön, Syöpätautien tutkimussäätiön, Suomen Sisätautilääkärin yhdistyksen, Suomen Syöpäyhdistyksen, Terveyden Edistämis- keskuksen, Valtion ravitsemusneuvottelu- kunnan, Suomen Sydänliiton, Sydäntutki- mussäätiön, Suomen Mielenterveysseuran, Juho Vainion säätiön ja UKK-instituutin hallitusten puheenjohtajana. Huttunen ehti vaikuttaa myös Suomen Akatemian terveyden tutkimuksen toimikunnan puheenjohtajana. Suomalainen Tiedeaka- temia kutsui 46-vuotiaan Huttusen jäse- nekseen vuonna 1987.

Huttusen työtä osattiin arvostaa vuosi- kymmenten kuluessa. Hänelle osoitettiin esimerkiksi Diabetesliiton ja Sydänliiton kultaiset ansiomerkit, Suomen Kulttuuri- rahaston palkinto, Paavo Nurmen säätiön ja Jalmari ja Rauha Ahokkaan säätiöiden palkinnot, Pohjolan lääketieteen palkinto ja lääketieteen toimittajien tiedottajapal- kinto. Kunniajäsenekseen Huttunen olivat kutsuneet Duodecim-seuran ohella muun muassa Suomen Ravitsemustieteen yhdis- tys ja Suomen Sisätautilääkärin yhdistys. Hän oli myös Kuopion yliopiston kunnia- tohtori.

Jussi Huttunen ei juuri osannut kieltäy- tyä kutsuista ja pyynnöistä, mutta pystyi silti pitämään toimensa järjestäytyneinä ja eteenpäin vievinä. Huttusen kirjoitettua tai

puhuttua tekstiä oli helppo seurata, ja hän osasi helposti asettua lukijan tai kuulijan tasolle. Niinpä Huttusta vaivattiin asiantuntijana mitä moninaisimmissa tehtävissä, jotka ulottuivat tieteellisten havaintojen selittämisestä terveydenhuollon kipukohtien analyysiin. Myös tiedotusvälineet käyttivät Huttusen tietoja ja taitoja hyväkseen, hyvänä esimerkkinä soteuudistuksen monet käänteet. Hän oli kovin harmissaan siitä, ettei asiantuntijoiden käsitystä sote-alueiden lukumäärästä ja rakenteesta haluttu ottaa huomioon. Kaiken aikaa Huttunen piti terveydenhuollossa piilevän eriarvoisuuden korjaamista yhtenä päätavoitteistaan.

Huttusen kiinnostusalue oli laaja. Hän seurasi kiinteästi, paitsi lääketieteen, myös muiden tieteenalojen kehitystä, luki kirjallisuutta ja seurasi päivänpolitiikkaa. Ehkäpä eläkkeelle siirtymisen jälkeen onneksi sittenkin aikaa jäi enemmän harrastuksille ja läheisille. Avioliitto Railin kanssa saavutti kuuden vuosikymmenen

mitan, ja viisi lastenlastaan ”Pappa” opetti nauttimaan lukemisesta. Jussi oli monien kulttuurien, tiedettä ja taidetta viljelevien yhdistysten ja kerhojen jäsen ja intoa riitti myös golfaamiseen ja snookerin harrastamiseen.

1970-luvulla hankittu kesäpaikka Vesannolla oli Jussille ja Railille rakas. Jussi nautti päivätyön vastapainona fyysisestä työstä, ja ystäville tarjottiin siellä ruokaa ja saunomista. Kun ystävä etsi harvinaista kasvia, Jussi suoritti jäljitystyön. Ystävänä Jussi oli sopuisa, ehdottoman lojaali ja pyyteetön – hän otti lähimmäisen sellaisena kuin tämä oli, ilman odotuksia tai vaatimuksia.

Paheneva sairaus iski esimerkillisen terveitä elämäntapoja viettäneeseen mieheen eikä voinut olla vaikuttamatta kahden viimeisen elämänvuoden sisältöön, mutta Jussi Huttusen ajattelu ja muisti säilyivät onneksi lähes loppusuoralle saakka. Ja miehen työn perintö on säilyttänyt Suomen terveydenhuoltoon pysyvästi.

*Kimmo Kontula, Katariina Kainulainen,
Matti Huttunen ja Risto Ihamuotila*